

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PAR. P. W. ŚW. JADWIGI

468/1

2. Czas powstania

1804-1808,
1936-1937

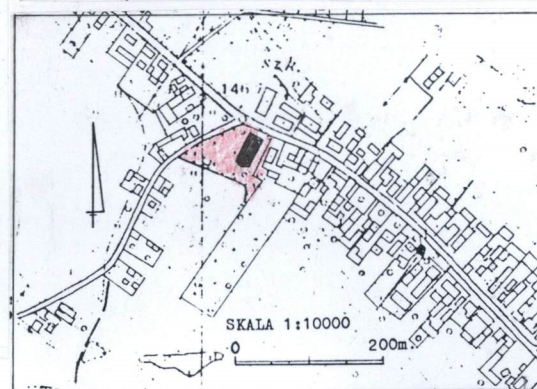
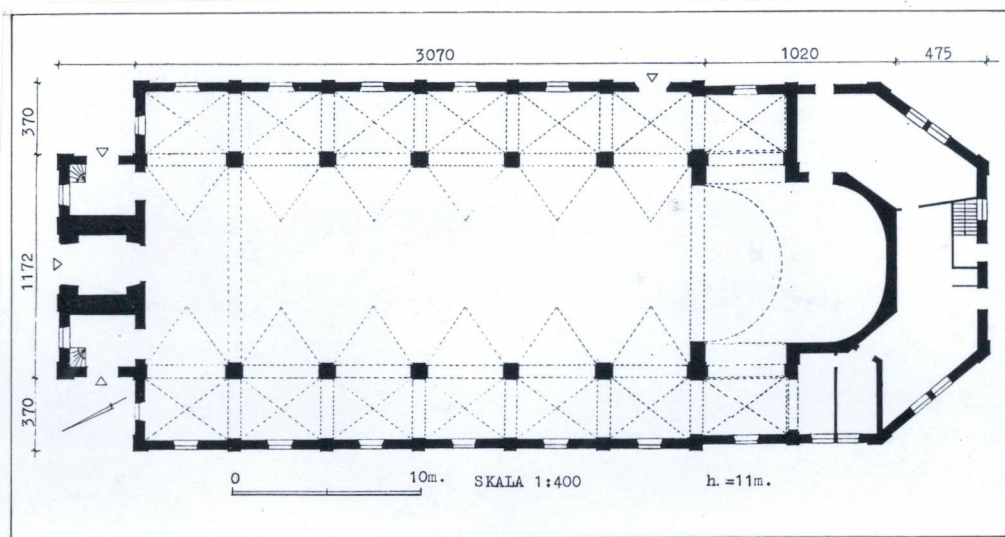
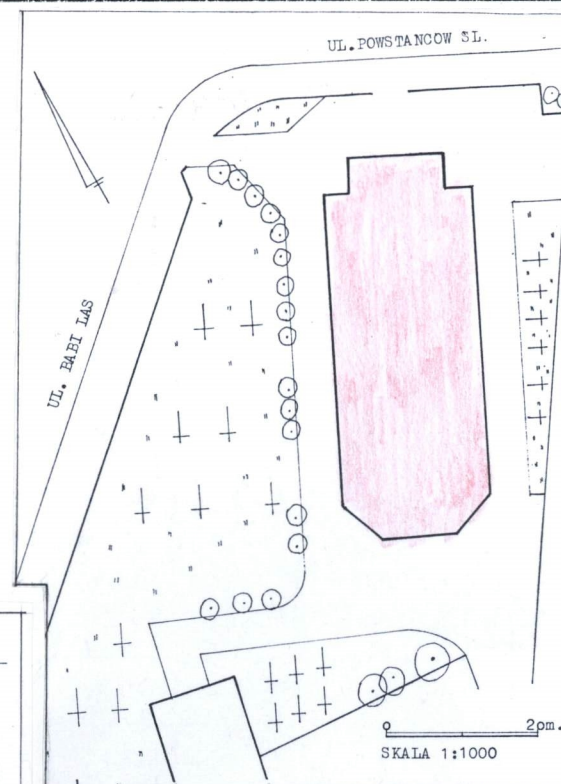
3. Miejscowość

CHRÓŚCICE

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Widok ogólny od pn.-wsch.

4. Adres ul. Powstańców Śląskich

nr hipoteczny k.w. [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

Województwo opolskie

gmina Dobrzeń Wielki

pow. OPOLE

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Chroscütz, po 1936 Rutenau

7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975

województwo opolskie

powiat Opole

8. Właściciel i jego adres

Rzymsko Kat. Par. p.w. św. Jadwigi
ul. Powstańców Śl. 5
46-080 Chrościce

9. Użytkownik i jego adres

jak wyżej

10. Rejestr zabytków

Nr **A-138/2010** z **27.12.2010**
data

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Pierwsza wzmianka o wsi (Crosice) pochodzi z 1268. Znajdowała się ona pod duszpasterską opieką norbertanów z Czarnowasów i należała do parafii w Siolkowicach. W 1387 wzmiankowany kościół w Chróścicach. Kolejna wzmianka o świątyni pochodzi z Urbarza Opolskiego z 1566, gdzie wspomina się kościół filialny należący do parafii Stare Siolkowice. Z 1687 pochodzi protokół powizytacyjny sporządzony przez Marcina Stephe-tiusa. Był to wówczas kościół drewniany, p.w. śś. Fabiana i Sebastiana. Posiadał dzwonnice z trzema dzwonami (jeden z nich ufundowano w 1681) i przypuszczalnie murowaną zakrystię. Dach pokrywały gonty. Wokół znajdował się ogrodzony cmentarz. We wnętrzu znajdował się murowany ołtarz poświęcony NMP, natomiast dwóm drewnianym ołtarzom bocznym patronowała Matka Boska i św. Józef. Pośrodku stała bogata chrzciel-nica, była również bogato rzeźbiona ambona. Na pocz. XIX w. Chróścice liczyły 500 mieszkań-ców i nie wszyscy mogli się pomieścić w niewiel-kim kościółku. Z inicjatywy ówczesnego probosz-cza - Antoniego Rennera, w latach 1804-1808 wy-budowano nową, świątynię. Stary kościółek został rozebrany 2 marca 1804 i ponownie zło-żony w Naroku koło Niemodlina. Tam przetrwał do 1904. Wg zachowanej fotografii był on jednona-wowy z niższym i węższym prezbiterium zam-kniętym trójbocznie. Nową, barokowo-klasycys-tyczną świątynię wzniesiono z cegły i poświęco-no św. Jadwidze. Miała ona jedną nawę i nieco węższe, prostokątne prezbiterium. Całość przy-krywał wspólny dach. Od pd. do prezbiterium przylegała niewielka przybudówka, od pn. znaj-dowała się kwadratowa wieża przykryta cztero-spadowym dachem mansardowym. 19 lutego 1884 Chróścice stały się samodzielną parafią. W 1936 z inicjatywy proboszcza Bonifacego Piecha podję-to decyzję o budowie nowego kościoła. Niebawem

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Wieś rozległa, z licznymi ulicami. Kościół zlokalizowany w jej pd.-zach. części, po pd. stronie ul. Pow-stańców Śląskich, stanowiącej odcinek bocznej drogi, łączącej Opole z Brzegiem. Parcela narożna, nieregular-na z granicą zach. wzdłuż ul. Babi Las. Ogrodzenie w większości metalowe, z kwadratowymi, murowanymi słu-kami, od pd. płot z prefabrykatów betonowych. Świątynia ustawiona prostopadle do osi ulicy, nieznacznie cof-nięta w głąb parceli. Wokół pozostałości cmentarza z nielicznymi nagrobkami w obrębie trawników. Ok. 25 m. na pd.-zach. od prezbiterium współczesna kaplica cmentarna. Wzdłuż wsch. granicy parceli zabudowania są-siedniego gospodarstwa rolnego.

Materiał, konstrukcja. Zbudowany z cegły prasowanej, wyjątkiem niższe kondygnacje wieży z cegły strychowa-nej. W górnych partiach wieży także fragmenty ścian z żelbetu. Nad nawą środkową masywna kolebka z lune-tami, nad prezbiterium kolebka, z czterema niewielkimi lunetami, płynnie przechodząca w konchę absydy. W nawach bocznych sklepienia krzyżowe, w kaplicy na przedłużeniu nawy zach. kolebka o łuku koszowym. Chór i podstawa prospektu organowego w konstrukcji żelbetowej. W zakrystii drewniany stropodach, w piwnicy pod nią strop Kleina. Na 2 i 3 kondygnacji wieży stropy drewniane, nad jej parterem, a także na wyższych kondyg-nacjach i w aneksach stropy żelbetowe. Wieżba płatiwiowo-kleszczowa o wiązarach wzmocnionych krzyżującymi się zastrzałami. Nawa i prezbiterium kryte dachówką typu mnich-mniszka, nad nawami bocznymi falisty eter-nit, nad zakrystią blacha, hełm wieży posyty łupkiem, wieżyczka na sygnaturkę pokryta blachą. Podłogi: w nawach, w prezbiterium oraz w przyziemiu wieży posadzka z płyt kamiennych, w przyziemiu aneksów przy wieży płytki ceramiczne w piwnicy jastrych cementowy. Schody na chór w aneksach żelbetowe, zabiegowe, na 2 piętro wieży drewniane, zabiegowe, , na 3 piętro drabiniaste, wyższe kondygnacje wieży skomunikowane dra-binami. Do piwnicy schody jednobiegowe, ceglane. Okna krosnowe z witrażowym wypełnieniem. Drzwi ramo-wo-płycinowe.

Plan i bryła. Świątynia o układzie bazylikowym, wzniesiona na osi pn.-pd., z prezbiterium skierowanym na pd. Korpus sześcioprzęsłowy, o szerokiej nawie głównej i trzykrotnie węższych nawach bocznych o prostokątnych przęsłach. Prezbiterium nieco niższe od korpusu zamknięte absydą od zewnątrz trójboczną, wewnątrz na pla-nie połowy owalu. Po bokach prezbiterium, na styku z korpusem po przęsle przedłużającym ku pd. nawy bo-czne. Wokół absydy zakrystia, powtarzająca jej zewnętrzny, trójboczny zarys - na kształt ambitu łącząca nawy boczne. W tak ukształtowanej zakrystii-obejściu wydzielone trzy, amfiladowo połączone pomieszczenia oraz przy nawie zach. kaplica. W części frontowej, od pn., na osi wesunięta przed korpus, kwadratowa wieża z dwoma aneksami po bokach. Całość o łącznej szerokości równej nawie głównej. Bryła urozmaicona, zróżnico-wana pod względem wysokości. Nawa główna przykryta dachem dwuspadowym, z wieżyczką na sygnaturkę na kalenicy w części pd. Nad prezbiterium dach o pięciu połaciach, nad nawami bocznymi oraz nad znacznie niższą od nich zakrystią-obejściem niskie dachy pulpitowe. Od frontu, do wysokości 2 kondygnacji wieża z ane-ksami w formie jednej bryły architektonicznej, powyżej 1 piętra wieża wyodrębniona (łącznie z dołem siedmio-kondygnacyjna), od szóstej kondygnacji teleskopowo zwężająca się, przykryta dwupoziomowym, baniastym hełmem. Aneksy przykryte wysokimi dachami pulpitowymi.

Elewacje. Fasada pięcioosiowa, w partii centralnej zdominowana przez wieżę i przyległe aneksy. Na odcinku naw bocznych ujęta w narożne lizeny, z jednym oknem o łuku odcinkowym na osi, zwieńczona dachówkowym okapem, nad którym pełna attyka ze słupkiem i gazonową sterczyną w narożu. W partii centralnej trójosiowa, podzielona lizenami. W polu środkowym, na parterze prostokątne wejście główne z wydatną obdasznicą. Wyżej

<p>4. Kubatura</p> <p>4346 m.³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>879 m.²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>kościół</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół</p>
<p>8. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>o 1945 nie prowadzono żadnych poważniejszych prac remontowych. W 1994 malowano elewacje. W ostatnich latach konsekwentnie wymieniano szklenie okien na witrażowe.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólnie obiekt utrzymany w stanie bardzo dobrym. Powódź w lipcu 1997 zalała jedynie piwnicę pod zakrystią. Fundamenty w większości pracują prawidłowo. Pęknięcie ściany u nasady sklepienia w kaplicy przy prezbiterium. Pozostałe sklepienia i stropy w stanie dobrym. Konstrukcja więźby dachowej zdrowa, poszycie szczelne. Rynny i rury spustowe drożne.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Określić przyczynę pęknięcia ściany w kaplicy. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła obiektu, forma zadaszenia i elewacji, wszystkie sklepienia i stylowe elementy wyposażenia wnętrza.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Biblioteka

Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. VII, z. 11, s. 45-49
o. H. Kałuża svd. - Chróścice - 60 lat Kościoła na tle historii,
Brynica 1997

25. Opracował

tekst

mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1998

plany, rysunki

mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1998, orient. wg planu 1:10000

zdjęcia, fotografie

mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1998

miejsce przechowywania negatywów u autora

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRAWA AUTORSKIEGO

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

Wkładki do karty ewidencyjnej zabytków architektury
i budownictwa - szt. 4

1. Miejscowość

CH R Ó Ś C I C E

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. JADWIGI

3. Zawartość:

opis, dokończenie historii, fotografie

niskie okno o pełnym łuku, w opasce z płaskim kluczem. Pod nim prostokątna płycina. W polach bocznych, na parterze i 1 piętrze po oknie o łuku odcinkowym. Nad 1 pięciem rodzaj uproszczonego belkowania z profilowanym gzymsem. Powyżej 3 kondygnacja wieży ujęta w spływy osłaniające dachy aneksów. W narożnikach spływy zakończone słupkami z gazonowymi sterczynami. Na poziomie między 4 i 5 kondygnacją, w głębi podobnie opracowane spływy osłaniające połacie dachu nad nawą główną. Wyższe kondygnacje wieży ujęte w narożne lizeny. Na każdym poziomie, od pn. wsch. i zach. po osi okien w opaskach, zamkniętych łukiem odcinkowym. Między oknami 4 i 5 kondygnacji okrągłe płyciny. Najwyższa, węższa część, wokół której, u nasady galeria z prostą, metalową balustradą, dwukondygnacyjna, o ściętych narożach ujętych w lizeny. W zwieńczeniu dwupoziomowy, baniasty hełm, z dolną częścią większą i górną mniejszą. Elewacje wsch. i zach. jednakowe. W partii korpusu sześciosiowe, na poziomie naw bocznych podzielone lizenami, zwieńczone rodzajem uproszczonego belkowania z profilowanym gzymsem. Okna w nawach bocznych i głównej wysokie, zamknięte łukiem pełnym. Pod pierwszym oknem od lewej, w elewacji wsch. nawy bocznej prostokątne drzwi. Natomiast w obu aneksach przy wieży od wsch i zach. drzwi zamknięte łukiem pełnym. Elewacje prezbiterium z zaznaczonym lizenami podziałem na dwa przęsła i trójboczną absydę. W części przyległej do korpusu, nawy boczne przedłużone o jedno przęsło, oddzielone w partii dachu attykowym murem z gazonową sterczyną. Powyżej, między lizenami po jednym, okrągłym oknie. Absyda bez otworów okiennych. W partii dachu, na przedłużeniu ściany środkowej facjata z owalnym oknem, ujęta w spływy, zwieńczona dwuramiennym szczytem. W głębi przy dwuramiennym szczycie nawy głównej wieżyczka na sygnaturkę z przeźroczem i baniastym hełmem. Na poziomie zakrystii-obejścia, w boku na przedłużeniu nawy wsch. prostokątne drzwi, W boku równoległym do ściany środkowej absydy dwoje drzwi prostokątnych i okno o łuku odcinkowym, w pozostałych bokach, na osi po parze okien w układzie biforialnym, zamkniętych odcinkowo.

Wnętrze w partii korpusu bazylikowe, z prostokątnymi filarami i odpowiadającymi im lizenami przy ścianach naw bocznych. Przy filarach również lizeny - od strony nawy głównej dłuższe, zakończone profilowanymi impostami stanowiącymi nasadę lunet sklepiennych. Z pozostałych boków imposty osadzone niżej, od strony naw bocznych wspierające gurdy, natomiast po bokach stanowiące nasadę półkolistych arkad międzynawowych. W pierwszym przęsle od pn. na całej szerokości korpusu chór muzyczny. Niższe prezbiterium oddzielone półkolistym łukiem tęczowym wspartym na impostach. W pierwszym przęsle arkady międzynawowe jak w partii korpusu. Wyżej, u nasady sklepienia po dwa okrągłe okna w małych lunetach. We wnętrzu zachowane liczne elementy wystroju i wyposażenia, pochodzące głównie z okresu budowy świątyni. Na sklepieniu nawy głównej geometryczna dekoracja sztukatorska oraz trzy plafony o piernikowym wykroju z dekoracją malarską przedstawiającą kolejno od pd. Pokłon Pasterzy, Zmartwychwstanie i Zesłanie Ducha Św. Analogiczny plafon w prezbiterium, z malowidłem przedstawiającym Św. Jadwigę modlącą się przed ukrzyżowanym Chrystusem. Na balustradzie chóru dekoracja sztukatorska w formie rozbudowanej wici roślinnej, z motywem kartusza pośrodku. Pod impostami lizen nawy głównej sztukaterie w formie krater regencyjnych i dzwonek. Ołtarz główny, architektoniczny, neobarokowy, z osiemnastowiecznym tabernakulum. Dwa ołtarze boczne barokowe z XVIII w. Ambona neobarokowa. Prospekt organowy bez wyraźnych cech stylowych. Na filarach od strony nawy pełnoplastyczne figury świętych.

Instalacje: elektryczna, wodna, kanalizacyjna, c.o. z kotłownią w piwnicy.

Wkładkę założył mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1998
miejsce przechowywania negatywów.

rozebrano stare mury zachowano jedynie kwadratową wieżę. Budowę prowadzono w oparciu o projekt architekta Felixa Eissena. Głównym realizatorem był miejscowy mistrz budowlany Tomasz Urban. Prace postępowały szybko. 10 października 1937 nowy kościół poświęcono. Ołtarz główny sprowadzono z Wrocławia. Kompletowanie wyposażenia kontynuowano przez następnych kilka lat. Nowa świątynia otrzymała formę w ogólnym ukształtowaniu, a także w szczegółach (detal, sklepienia, sztukaterie, polichromie) nawiązującą do tradycji lokalnej sztuki barokowej. Jedyne zachowany element starszego kościoła - barokowo-klasycystyczną wieżę wzmocniono miejscami żelbetem, nadbudowano o dwie kondygnacje i zwieńczono neobarokowym hełmem.

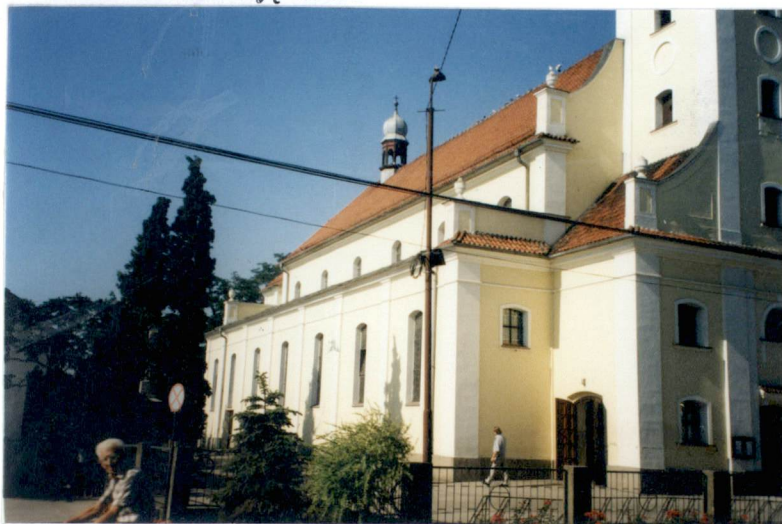

Widok ogólny od zach.

Widok ogólny od pd.-zach.

Widok na elewację wsch.

Widok ogólny z pd.-wsch.

Fasada - widok od pn.-wsch

1. Miejscowość

CH R Ó Ś C I C E

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. JADWIGI

3. Zawartość:

fotografie

Wieża - fragment

Wieża - górne kondygnacje

Wieża z aneksami - dolna partia

Górna część prezbiterium i sygnaturka

Wkładkę założył mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1998
Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Zakrystia-obejście, widok od pd.

Elewacja pd. - górna część prezbiterium

Sterczyna nad dachem nawy pd.

Sygnaturka

Nawa główna - wewnątrz,
widok ku pn.

Wnętrze - nawa główna i prezbiterium

1. Miejscowość

CHRÓŚCICE

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. JADWIGI

3. Zawartość:

fotografie

Nawa wsch. - wnętrze,
widok w kierunku pd.

Nawa wsch. - widok w kierunku
chóru

Wnętrze widok w kierunku
nawy zach.

Nawa zach. widok w kierunku
kaplicy przy prezbiterium

Sklepienie nawy

Wkładkę założył mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1998
Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Plafon na sklepieniu nawy głównej

Plafon na sklepieniu nawy głównej

Plafon na sklepieniu nawy głównej

Plafon na sklepieniu prezbiterium

Okna w prezbiterium

Chór - kolumny wspierające prospekt organowy

1. Miejscowość

CHRÓŚCICE

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. JADWIGI

3. Zawartość:

fotografie

Sklepienie kaplicy przy prezbiterium

Balustrada chóru

Nawa zach. - dekoracja nad wejściem
do kaplicy przy prezbiterium

Strop w wieży

Dekoracja lizeny w nawie głównej

Wkładkę założył mgr Jerzy Skarbek,
wrzesień `1998

Miejsce przechowywania negatywów:
u autora

Wnętrze wieży - fragment

Więźba nad nawą główną,
fragment